

Zakon o odškodovanji za neopravičeno prestane kazni.

Uže nad sto let je vprašanje o odškodbi za neopravičeno prestane kazni na dnevnem redu v znanstvu, zakonodavstvu in poslednje čase tudi na pravniških shodih zahtevajoč, da se reši. Prirodni in pravni čut tirjata takšnega odškodovanja in ta tirjatev je tako popularna, da lajik in jurist v isti meri želita, naj se jej ugodi. V nikakem razmerji pa niso s to občno željo dosedanji uspehi na zakonodavnem polji. Vse večje kontinentalne države so si poslednje čase na novo uredile svoje materijalno in formalno kazensko pravo, a razen Švedije, Norvegije in nekaterih švicarskih kantonov niso v svoje zakone vsprejele in rešile našega vprašanja. Ta prikazen plaši in res, če se razmotriva vprašanje, pokaže se, da je jako mnogostransko in da se kar kupičijo težave, rešiti je povoljno.

Težave dela uže to, kako pravno utemeljiti odškodovanje; težavno je določiti meje odškodbi t. j. ali naj obsega le prestano kazen ali tudi neopravičeni preiskovalni, oziroma zavarovalni zapor in, ali naj je odškodovati le izgubo v premoženji ali pa naj je pripoznati odškodbo tudi za prestano sramoto in izgubljeno čast; težave napravlja dalje, kako formalno dognati, da je kedo po krivici kazen prestal, ali z drugimi besedami, kedaj in pod katerimi uveti je pripoznati odškodbo, in naposled je težavno urediti postopanje, po katerem se doseže odškodba.

Pri pravnem utemeljenji odškodovanja je v izpodtiko pojem odškodovanja sam. Vsi recipovani zakoni pripoznavajo odškodovanje le pri doloznem ali kulpoznem ravnanji in nalagajo ga le onemu, kateri je iz zlobe ali nemarnosti komu škodo prizadel. S tega civilnopravnega stališča se pravica do odškodbe ne dá utemeljevati. Sodnik, kateri je nedolžnika obsodil, ni ravnal dolozno, tudi kulpozno ne. Če je to storil, tirja se lahko odškodbo

od njega in od države po zakonu z dne 12. julija 1872, št. 112 drž. zak. (sindikatska tožba). A tu nam je opraviti s sodnikom, kateri je celó po zakonu in po prisegi, ki ga veže, obsodbo izrekel, — s sodnikom, ki je po svoji vesti in svojem prepričanju smatral dejanje dokazanin in da je obtoženec storilec. Sodnik je torej ravnal „optima fide“, in če mu je prav vodilo, da je bolje deset krivičnikov nekrivimi spoznati, nego li jednega nedolžnika krivim, vendar prigodi se, da po čudno zapletenih okolnostih in po mnogih indicijah dobi prepričanje, da je obdolženec storilec, a zakon mu vелеva izreči obsodbo. Sodnik torej ni le storil, kar je bil storiti upravičen, ampak storil je, kar je bil po svojem uradu in svoji prisegi storiti zavezan. Sodnik pa izvršuje sodstvo v imenu države in za državo. Če je torej država po svojih sodnikih storila le to, kar je storiti upravičena in državi v prid celó zavezana, ni ravnala dolozno ali kulpozno, in je torej ne zadeva dolžnost odškodbe. Če se kedo temu umovanju protivi z navadnim razlogom, da država, oziroma sodniki niso upravičeni ali celo zavezani nedolžnikov obsojati, dá se ugovarjati, da tega niso storili nalašč ali iz nevarnosti, a le to jedino utemeljuje pravno dolžnost odškodovati; nego kriva sodba je le nasledek človeške zmotljivosti. Kedor pa le po zmoti koga v škodo pripravi, ravna pošteno in prav, če mu škodo primerno povrne, ne da bi ga zadela pravna dolžnost to storiti.

S tesnega civilnopravnega stališča se torej ne dá izvajati pravna dolžnost državna, pač pa s širšega javnopravnega. Kazensko pravo itak spada med javna prava, in država preganja hudodelstvo v javnem interesu. Če je to tako, ni videti, zakaj bi se ne pripoznaval javnopravni značaj škodam, katere država prizadeva po svojem javnopravnem delovanju. Javnemu pravu je smoter javna blaginja, ali javno pravo ne pozna marsikaterih pojmov iz zasebnega prava in osobito gledé odškodovanja ne pozna pojmov, kakeršna sta „dolus“ in „culpa“. Železniška podjetja n. pr. so po zakonu zavezana, da za nezgode dajejo odškodbe, ne gledé na to, ali so škodo zakrivili njihovi organi ali ne. Prosta so le, če dokažejo, da je škodo povzročila večja sila („vis major“). Odškodbo nalaga tudi zakon o zavarovanju proti nezgodam v tovarniških in obrtnih podjetjih, četudi je podjetnik nezgode popolnoma nekriv. Istotako mora lastnik lova

odškodovati posestnike, katerim je divjačina napravila škodo, dasi je on sam očitvidno ni zakrivil. To so analogije za naš slučaj.

Utegne pa nastati vprašanje, ali toliko pomeni, da se državi nalaga odškodovanje iz pravne dolžnosti? Ali ni za učinek jednako, če se jej nalaga primerno povračilo? Če bi to dvoje bilo jednako, bila bi razprava, ki se je vršila nedavno v državnem zboru o tem, gola pravda za oslovo senco. To pa ni isto. Pri pravni dolžnosti poravnati je vso dokazano škodo, to zahteva pojem odškodovanja. Pri primernem povračilu je pa znesek poravnanja arbitraren. Ta znesek lahko doseže vso škodo, lahko pa tudi manjšo, kakor se zdi primerno prisojevalcu. Recimo, da kedo dokaže škode po neopravičeni kazni 100 gld. Pravna dolžnost veže državo, da mora poravnati vseh 100 gld.; pri primernem povračilu bi se pa lahko zdelo prisojevalcu, da zado- stuje 50 gld. in odškodovancu bi ne pomagal še tako jasen dokaz, da je efektivna škoda večja.

Rekli smo tudi, da je težavno določiti meje odškodovanja. Tu nastane najprej vprašanje, ali je pripoznati odškodbo za vsaki zapor, za kazenski in preiskovalni, oziroma zavarovalni, ali pa samo za kazenski. Po načelu odškodovanja bilo bi jo pripoznati za vsaki zapor in tudi še za kračenje časti ali osramočenje, ker marsikateremu je izguba časti najobčutnejša. Socijalno njegovo stališče je izpodkopano, nič ne pomaga, da je nekrivim spoznan. Človeška družba se ga ogiblje in preganja ga dvom, je li svet prepričan o njegovi nedolžnosti. Vender ta škoda je nesomerna in ni ga ravnala, po katerem bi jo bilo odmerjati. Kjerkoli se je dosedaj zakonito uravnalo odškodovanje nedolžnih obsojencev, nikjer se ni v čisli jemala škoda v časti.

Drugače je s preiskovalnim, oziroma zavarovalnim zaporom. Nekateri kriminalisti zagovarjajo odškodovanje tudi za tak zapor in pripoznavata je norveški in švedski zakon. Ne dá se tajiti, da je marsikedaj velekrivično postaviti odškodovanje samo za kazenski zapor. Naš kazenski zakon spoznava v § 46, lit. k preiskovalni zapor za olajšavo pri odmeri kazni, spoznava torej, da je obdolženec del kazni prestal s preiskovalnim zaporom. Pravično bi bilo vštrevati tudi ta del spoznavajoč odškodbo.

Po novejših kazenskih zakonih je celó moči vso kazen ali njen določeni del smatrati za zvršeno po preiskovalnem zaporu.

Kako je tukaj odmeriti odškodbo? Ali denimo praktičen slučaj. Žensko obtožijo zaradi detoumora; do porotniških sodeb uže sedi nekaj mesecev v zaporu; potem se porotna razprava preloži, ker se izkaže, da ni gotovo, je li porodila živo ali mrtvo dete; spisi se dopošljejo fakulteti in le-tá potrdi ta dvom. Obtožba zaradi detoumora se umakne in obdolženko, ki je uže več mesecev sedela v preiskovalnem zaporu, izročé okrajnemu sodišču, katero jo, uvaževaje predolgi preiskovalni zapor, obsodi zaradi zatajenega poroda v nekaj dnij zapora. Če se pozneje izpriča, da tudi tega prestopka ni bila kriva, — kako krivično je, odškodovati jo le za nekaj dnij kazenskega zapora, za mnoge mesece preiskovalnega pa ne! Toda vzlic vsemu temu je pa v čislih imeti nekaj drugega, kar govori proti odškodovanju za preiskovalni zapor. Jasno je, da bi trpelo izsledovanje kaznjivega dejanja in storilca, ker preiskovalni sodnik bi gledal kolikor moči in večkrat preveč na to, da ne naloži državi odškodbe in sebi odgovornosti, ako se ne dožene krivda obdolženčeva. Res je preiskovalni zapor nekaj pomanklijvega in uporabljati ga je le izjemoma, vender je tudi gotovo, da je večkrat jedini porok vspeha, bodisi da si sodišče drži osebo zločinčevo, bodisi da prepreči dogovore ali odstranjevanje sledov kaznjivemu dejanju.

Kedaj in pod katerimi uveti je pripoznati odškodbo?

O odškodovanji za neopravičene, od političnega oblastva naložene ali disciplinarne kazni ni govora. Predmet našemu zakonu so le kazni, katere nalagajo sodišča za kaznjiva dejanja, ki jih je nalagati po kazensko-pravdnem redu. Pogoj je, da se po ponovljenem kazenskem postopanju ustavi postopanje, da se obtožba zavrne, izreče nekrivda ali spozna na nižji stavek kazni. Pogoj torej ni absolutna nekrivda; to bilo bi tudi redkokedaj moči dognati. To je tedaj, če se kedo krivim spozna dejanja, katero se objektivno zvršilo ni. Recimo, da koga krivim spoznajo in kaznijo zaradi tatvine. Stvar, o kateri se trdi, da je bila ukradena, a je bila le založena, — eklatanten in največkratni slučaj izkazane nedolžnosti. Ali pa ni tudi tu moči sodnika preslepiti? Ali ni lahko, da je obsojenec po prestani kazni stvar sam tja postavil, kamor misli okradenec, da jo je bil založil, in to iz tehtnih razlogov. Po obsodbi mora itak storilec stvar ali njeno vrednost okradencu povrniti, — na boljšem torej ni s to tatvino.

Da si madež tatvine izbriše in še odškodbo za prestano kazen pridobi, dá stvar, katero je v istini ukradel, na omenjeni način nazaj. Ali pa recimo, da je bil kedo obsojen zaradi umora; na smrtni postelji in da je bolj verjetno, prejemši svete zakramente, pa se kedo drugi javi za storilca in to v okolnostih, ki celó verjetno činijo njegovo samoobdolžbo. Tistega, ki je bil obsojen, spoznajo nekrivim. Ali pa se ne zgodi lahko, da je oni, ki se je sam obdolžil, le uslugo storil obsojencu, morda po svojem nagibu, morda na prigovarjanje sorodnikov ali prijateljev pravega storilca, in storil to uslugo tem laže, ker se poslavlja od tega sveta in se mu ni bati kazni? — Pač pa bi bila absolutna nekrivda tedaj, ako koga obsodijo n. pr. da je nekoga usmrtil, pozneje pa se prikaže namišljeni usmrčenec. S tem pa nočemo reči, da bi se le-to v praksi lahko prigodilo.

Iz vsega tega pa izhaja: če bi se odškodba priznavala le za absolutno in brezdvomno dognano nekrivdo, morala bi država redko kedaj plačati. Ni torej drugače, nego da se zadovolji sodnik le z neko relativno in neverjetno izkazano nekrivdo. Po tem zadobé, in to je temna stran zakona, pravico do odškodbe tudi vsi oni, ki bi jih po starem postopanju oprostili „ab instantia“, ali ki po novem postopanju dokaze, zaradi katerih so bili obsojeni, tako omajajo — in tu so možne vsakovrstne zlobne mahinacije — da bi jih sodnik na podlogi tako oslabljenih dokazov ne bil obsodil. Da bode torej v bodoče mnogo pravih zločincev, ki so si svesti krivde, zahtevalo in tudi dobivalo odškodbo, ni dvojbe.

(Konec prihodnjič.)

Dr. F.

Ako se vložita istočasno prošnja za odpis in prošnja za vknjižbo zastavne pravice, kako je postopati glede prednosti?

(Odgovor na 4. pravno vprašanje v „Slov. Pravniku“ 1890, št. 3.)

Odgovarjajoč na to vprašanje ločiti je strogo stališče tabularnega sodnika od stališča, na katero se bode moral znabiti pozneje postaviti civilni ali celó kazenski sodnik; tabularnemu sodniku je merodavno jedino formalno pravo

zemlje-knjižno, civilnemu in kazenskemu sodniku pa materialno civilno ali kazensko pravo; tabularni sodnik presoja in rešuje podane vloge le po zemlje-knjižnih zakonih, ne sme pa segati v presojo učinkov in posledic vknjižbe, izvirajočih iz materialnega prava.

Občni zemlje-knjižni zakon z dne 25. julija 1871, št. 95 drž. zak. velj v § 93., da je za presojo prošnje odločilen tisti trenutek, kedar pride prošnja k zemlje-knjižnemu sodišču; §. 29. istega zakona pa določa, da se prednost vpisa ravna po vpoložilni številki, ki jo je vloga dobila pri zemlje-knjižnem oblastvu; vpisi pa, ki so se zvršili vsled vlog, došlih sočasno ali istočasno, imajo med sabo jednako prednost, in po §. 103. zaznamovati je pri vsakem takem vpisu vpoložilne številke istočasno došlih prošenj z dodatkom, izražujočim njihovo istočasnost. Kako je to zaznambo zvršiti, določa pa § 8. navodila v izvršitev občnega zemlje-knjižnega zakona z dne 12. januarja 1872, št. 5 drž. zak.

S temi določili rešuje se stavljeno vprašanje za tabularnega sodnika samo po sebi. Ako je torej vsako teh prošenj zase dovoliti, ker so izpolnjeni vsi zakoniti pogoji vpisa, mora jih tabularni sodnik tudi tedaj, če so vkupe naletele, istotako rešiti in dovoliti vpis, seveda z zakonito, zgoraj omenjeno zaznambo. Ni jedne, ni druge prošnje ne sme in ne more tabularni sodnik odbiti, oziroma omejiti, ker bi tako takoj prekoračil mejo svoje pristojnosti ter sodil uže o učinkih in posledicah vknjižbe, oziroma o materialnih pravicah, kar je pa jedino stvar rednega pravnega postopanja. Ako misli in izreče tabularni sodnik, da odpisa ni moči dovoliti brez bremena ob jednem prošene zastavne pravice, potem je razsodil uže „in merito,“ isto tako pa tudi, če ne dovoli zastavne pravice na celo zemljišče. Tega izreči on ne more; zanj veljata obe prošnji za istočasni; ni jedna ni druga nima večje prednosti in zatorej pred njim tudi ne more izključevati druga druge, ker veljata po zakonu za istočasno vloženi, za vpis torej popolnoma jednakoveljavni. Ako bi on odbil ali omejil to ali ono prošnjo, zavrgel bi tako ob jednem načelo, izraženo v § 29., ali pa bi izrekel, da velja to načelo le za vpis jednakovrstnih pravic. Da pa velja to načelo za vsakatero zemlje-knjižno prošnjo, naj se prosi vpisa jednakovrstnih pravic (n. pr.: obe prošnji za zastavno pravico) ali pa raznovrstnih

pravic (lastninske in zastavne pravice), izhaja jasno iz splošnjega besedila §-a 29. zemlj. knj. zakona.

Kakšne pravde pa bi lahko iz tega pozneje nastale, kako bi jih bilo rednim pravnim pōtem reševati in kedo bi moral nastopiti pot pravde, ne spada več k temu odgovoru in o tem bi bilo treba obširne razprave.

Ovira li zabeležba nameravanega odpisa parcel po smislu § 3. zak. z dne 6. februvarija 1869, št. 18 drž. zak. eksekucijo glede teh parcel v iztirjanje *pozneje* zastavno-pravnih vknjiženih tirjatev in za koliko časa?

(Odgovor na 5. pravno vprašanje v „Slov. Pravniku“ 1890, št. 3.)

To vprašanje ni prav jasno; kajti dokler parcele, ki jih namerava kedo od zemljišča odpisati, niso še odpisane, ni jih tudi z ozirom na § 13. zemlje-knjižnega zakona moči zase v eksekucijo vzeti in v tem slučaju torej ni, da bi govorili o ovirani eksekuciji gledé teh parcel.

Vprašatelj ima menda slučaj v mislih, ako se na zemljišče, od katerega hoče kedo odpisati nekatere parcele, prične eksekucija na podlogi vpisa, ki pride za zabeležbo ali zaznambo nameravanega odpisa, ter želi odgovora na to, kak vpliv ima torej eksekucija gledé onih parcel, ki jih je odpisati, in koliko časa ima zaznamba svojo moč?

V tem pogledu je toliko nedvomno, da eksekucije na zemljišče na podlogi poznejšnje vknjižbe taka zaznamba ne more v nikakem oziru ovirati; zemljišče kot zemlje-knjižno telo se v tem lahko eksekutivno proda in, ako gre vse naglo, kupcu celo v last prisodi in njega tudi za lastnika vpiše.

Drugo pa je vprašanje, ali so bile z zemljiščem vred eksekutivno prodane tudi one parcele, za katere je zaznamovan bil odpis uže pred vpisom, na čigar podlogi se je eksekucija vršila; ali je kupec prodanega zemlje-knjižnega telesa pri eksekutivni dražbi kupil tudi te parcele?

Jedro vprašanja tiči torej v tem, kako moč in veljavo ima zaznamba nameravanega odpisa? Tu določa pa jasno zadnji odstavek §-a 3. zakona z dne 6. februarja 1868, št. 18 drž. zak., da ima taka zaznamba to moč, da poznejšnji vpisi stvarne pravice ne morejo ovirati odpisa.

Vender pa je iz določil omenjenega zakona razvidno, da ima jednaka zaznamba to moč le tedaj, ako se je pričelo postopati po smislu §-a 3. leg. cit. in ako se je to postopanje potem nadaljevalo in završilo po §§ 6., 7., 9. do 12. istega zakona.

Ako se v roku, ki ga določa tabularno oblastvo za ugovor, ni podal nobeden ugovor, ali pa če se je za kak ugovor po §§ 9. in 12. tega zakona razsodilo, da je ugovor proti odpisu neveljaven, onda je prošnji za odpis po smislu § 13. leg. cit. ugoditi ter dotične parcele odpisati ne gledé na to, da je bilo zemljejknjižno telo v tem eksekutivno znabiti uže prodano; kupec zemljišča, ki je moral iz zaznambe odpisa v zemljiški knjigi razvideti, kako je s stvarjo, moral je tudi znati, da nima, če se dovoli zaznamovani odpis, nikake pravice do teh parcel.

Nasprotno pa je jasno, da tedaj, ako tabularno sodišče ni izreklo, da je ugovor proti odpisu neveljaven, odpisa ni moči dovoliti in da je po tem „ipso jure“ preminola tudi moč zaznambe, parcele pa so bile z zemljiščem vred prodane.

Vse to je jasno in dvomno je le še, kako dolgo ima taka zaznamba svojo zakonito moč in veljavo?

V § 3. večkrat omenjenega zakona prepušča se tabularnemu oblastvu, da določi primeren rok za ugovor po okolnostih, vender pa ta rok ne sme biti krajši nego 30 dnij. Dokler ta rok teče, mora imeti zaznamba na vsak način v § 3. leg. cit. omenjeno moč, ker pred preteklim tem rokom odpisa ni moči dovoliti, četudi ni nikakega ugovora. A ta moč zaznambe mora trajati tudi še po preteklem tem roku, ker sicer bi, ako zaradi ugovorov nastopi v §§ 11. in 12. istega zakona omenjeno postopanje, predno je moči dovoliti odpis, bilo nedosežno prav to, kar namerava zakon doseči z zaznambo, namreč da poznejšnji vpisi ne morejo ovirati odpisa.

Dokler ni pri kraji postopanje, pričeto po smislu §§ 3., 6., 7., 9. — 11. zakona z dne 6. febr. 1869, št. 18 drž. zak., mora torej zaznamba imeti svojo moč, izrečeno v zadnjem odstavku

§ 3. istega zakona; a ta moč traja tudi še po završenem tem postopanju.

Naravno je, da bode po završenem postopanju vdeleženec prosil brez zamude odpisa po smislu § 13. leg. cit., in ta se mu dovoli ne glede na poznejšnje vpise in tudi tedaj, če je bilo zemljišče uže prodano na eksekutivni dražbi. Ako bi se pa zato nikdo ne brigal ter prošnje za odpis ne vložil, potem je pač jasno, da zaznamba ne more na veke biti v zemljiški knjigi; tedaj pa bode tabularno sodišče po smislu § 29. ukaza pravosodnega min. z dné 12. januarija 1871, šte. 5 drž. zak., s katerim se je izdalo navodilo v izvršitev obč. zemlj. knj. zakona, in z ozirom na določilo § 58. obč. zemlj. knj. zakona uradoma skrbelo za izbris te zaznambe.

Dokler se torej ta uradni izbris zaznambe ni izvršil, ostane zaznamba v moči in veljavi z učinkom omenjenim v zadnjem odstavku § 3. zakona z dne 6. febr. 1869, št. 18 drž. zak.; kajti samo tam, kjer je veljavi zaznambe v zakonu samem stavljen določen rok, kakor n. pr. v § 55., 58. obč. zemlj. knj. zakona, premine njena moč takoj, ko izteče ta rok; kjer pa ni takega določenega roka v zakonu, ondu velja in obdrži svojo moč zaznamba, dokler ni izbrisana, in za ta izbris mora skrbeti tabularno sodišče po smislu zgoraj navedenih določil uradnim pôtem.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.*)

b) Izključenje drugih smrtnih vzrokov.

Dokazujoč, da je najbližnji vzrok smrti vzročno zvezan s poškodbo, treba izločiti v konkretnem slučaju vsake druge vrste smrti, a tudi prirodno smrt.

Umevno je po sebi, da nastane le prav redkokedaj potreba pretresati zadnjo eventualiteto; ako najdeš n. pr. pri raztelesbi

*) Glej 1. št. let. „Slov. Pravnika“.

popolnem zdrav organizem in na njem težko poškodbo za življenje važnih ustrojev, poškodbo, kateri pa takoj poznaš, da je bila uže na živem storjena, in katera uže po svoji splošnji prirodi lahko provzroči smrt, nimaš pač nikakega povoda, da bi le samo premišljeval, je li možna prirodna smrt. Nego tedaj bodeš to vprašanje premišljeval resno, ako najdeš razen poškodbe ali njenih posledic še drugotnih patologičnih procesov, bodisi da so se le-ti nahajali uže pred poškodbo, bodisi da so nastopili še-le pozneje in nezavisno od poškodbe, — procesi, ki pa splošno tudi lahko smrt provzročijo — in vsekakor pretehtaval bodeš tudi takrat, kedar je izvid na mrliču tak, da je istotako lahko nastal zaradi poškodbe, kakor zaradi bolezni v ožjem pomenu.

S poškodbami, storjenimi na ljudeh, uže drugotno bolnih, baviti se je čestokrat sodnemu zdravniku; ako tak pojedinec umrje, onda razsojevanje ni vedno lahko. Tedaj je lahko, da je dotičnik umrl jedino le zaradi poškodbe, ali pa jedino le zaradi svoje bolezni (torej za prirodno smrtjo), možno je pa tudi, da je smrtni izid poškodbe nastal jedino le, ker je pojedinec drugotno obolel, in naopak, da se je bolezen shujšala jedino le, ker je pristopil travmatični napad, oziroma, da je le-to dalo povod za smrtni izid.

Za obeh nazadnje navedenih okolnostij pojavlja se nepovoljni vpliv na daljnji razvoj poškodbe in bolezni tako pri naglih (akutnih), kakor pri dolgotrajnih (kroničnih) boleznih; hodijo pa navadno tukaj v poštev venderle samo dolgotrajna stanja, kakor n. pr. ikričaste in bramorjaste bolezni, potem stanja ostarelosti, osobito pa kronični alkoholizem, o katerem znamo, kako nepovoljno se pri njem čestokrat celijo rane, kolikokrat tukaj lahko poškodbe provzročijo nevarna stanja, katera oznamenjamo za tresočo (prijano) norost.¹⁾

Ako bi se po resno pretehtanih vseh okolnostih izkazalo, da je provzročilo uže prejšnje obolenje nepovoljen izid poškodbe, ali pa naopak, da je poškodba tako nepovoljno vplivala na bolezen, bilo bi obakrat jednako sodno-zdravniški presojeti poškodbe, ker obakrat trebalo bi poškodbo oznameniti za smrtno; le-ta provzročila je namreč v obeh slučajih, smrt oziroma provzročila

¹⁾ *Delirium tremens polatorum.*

to, da je smrt poprej nastopila, nego li vsled bolezni same, povdarjali bi pa v zdravniškem mnenji, da ta poškodba ni provzročila smrti sama na sebi, nego da jo je provzročila samo zaradi posebnih razmer osebe poškodovančeve, in bil je uže o tem govor pri semkaj spadajočih določbah § 129 2.) b avstr. kaz. pr. reda.

Dokazujoč, da je v gotovem slučaju zaradi poškodbe same na sebi, ne pa tudi zaradi zajednega obolenja nastopila smrt, treba razložiti in dokazati poškodbo kot takšno, da je mogla sama za-se provzročiti smrt, nadalje da je le-ta sama za-se provzročila one premembe, katere so se pri raztelesi pokazale kot najbližnji vzrok smrti, in konečno, da se ne da sklepati niti iz znamenj, ki so se pojavljala pred smrtjo, niti iz izida raztelesbe, da bi bila slučajno poškodovančeva bolezen le količkaj neugodno vplivala bodisi na razvoj, bodisi na konečni izid poškodbe. Jednako bi bilo ravnati dokazujoč, da konkretno ni poškodba provzročila smrti, da je tu nastopila prirodno po bolezni, biva-joči uže za časa storjene poškodbe; dokazalo bi se to tem lažje, čim neznatnejša je bila poškodba, čim manjša so bila po poškodbi nastopila znamenja na živem, kakor tudi na mrtvem telesi, in čim bolj so se pojavljala ona znamenja, katera je provzročila bolezen.

Še težavneje postane razsojanje takrat, ako je bolezen, katera je imela smrtni izid, nastala še le v razvijajoči se poškodbi, kedar se torej vpraša, je li katera vzročna zveza med boleznijo in poškodbo, ali pa po tem, je li bila bolezen nezavisno od poškodbe nastopila. V prvem treba razlikovati patologične procese, katere je, akoprem so nastopili na drugih nego na prvotno prizadetih ustrojih, provzročila vender-le jedino poškodba, procese, katere torej treba smatrati za drugotne pojave bolezni, n. pr. posedne plučnice po težkih poškodbah na glavi, in razlikovati treba takšne procese, ki so sicer le slučajno pristopili, katere je pa vendar le poškodba provzročila, n. pr. krvna gniloba, nalezljivi prisad i. t. d. Umevno je, da take razmere ne mogo čisto nič ovirati zdravnikov, on lahko oznameni poškodbo v konkretnem slučaju za smrtno, ne ozirajoč se na to, ne bi li znabiti imela poškodba takega izida, ako ne bi bile pristopile slučajne kvarnosti.

Drugače je takrat, ako nastopi za smrtni uzrok dokazani patologični proces nezavisno od poškodbe in nezavisno od nje

provzroči smrt. Tedaj trebalo bi razložiti, da je raztelesenec umrl za prirodno smrtjo, in poškodbo presojeti tako, kakor da gre zanj na osebi še živi. Tukaj pa se posebno treba ravnati previdno in natanko premišljati, ni li znabiti oni patologični proces, katerega mislimo smatrati povse nezavisnim od prvotne poškodbe, vendarle vsled le-te nastoplo drugotno obolenje. Tudi svariti treba tukaj se posebno, da bi pljučničaste¹⁾ bolezni takoj smatrali prvotnimi procesi; znano je namreč, da spadajo se posebno pluća k onim ustrojem, kateri po poškodbah pozneje najrajše obolijo, in tega nas učijo n. pr. posedne pljučnice, ki nastopijo pogosto s težkimi poškodbami, potem krpice²⁾ (prestavljajoče se pljučnice, ki nastajajo v gnojekrvnih boleznih) in konečno one pljučnice, katere opazujemo po raznovrstnih, s prehodno ali dalj časa trajajočo nesvestjo spojenih boleznih, ki pridejo za prekrvnostjo v pljučah, ako otrpnejo živci ali pa, ako zaidejo tekočine iz ust v pluća.

Časih je zopet tako, da smatramo prav tako lahko izvid, ki smo ga spoznali najbližnjim vzrokom smrti, za prvotno posledico poškodbe, kakor da bi bil ta vzrok po sebi nastal. Take razmere nastopijo prav tako lahko tedaj, kedar je nastopila smrt med poškodbo ali pa neposredno po njej, kakor tudi tedaj, kedar je pojedinec umrl še-le pozneje.

Ostarelim ljudem, potem kroničnim pijancem je žilje zelo krhko; treba torej čestokrat samo prav neznatnega sunka, da se raztrga kaka žilica v možganih, in dotičnik lahko takoj umrje. Ako tak človek dobi pri tepeži neznaten sunek ali udarec na glavo, onda je zelo težavno, da, uprav nemožno določiti, je li izvid v možganih — razpok žilice in, kot posledek, izliv krvi v možgani — provzročil sunek ali udarec, ker je vsekakor možno, da je zgolj zaradi razvnetega žilja med tepežem, zaradi zajednega pijančevanja i. t. d. počila uže poprej bolna, krhka žila. Zgodi se to, kakor smo uže rekli, se posebno lahko pijancem, ker je njihovo žilje čestokrat tolščeno izprijeno;³⁾ pri njih pa lahko nastane tudi krvavenje iz možganov bodisi samo po sebi, bodisi zaradi krepkega pretresa, — obakrat kot posledica

¹⁾ *pneumonisch, lungenentzündlich.*

²⁾ *metastatisch.*

³⁾ *fettig entartet.*

krvotočno vnetih možganskih open. Če je tako, trebalo bi vse razmere vestno uvaževati, no pa še tedaj izreči se nam bode težko prav določno; še takrat, kedar bi imeli povoda dovolj, pripisavati poškodbi glavno ulogo pri možganskem krvavenji, naglašali bi vsekakor „posebne telesne razmere“, katere so provzročile, da je zadobilo dotično, sicer samo po sebi uprav neznatno hudo ravnanje takšen nesrečen izid.

Kedar je izvid, ki smo ga spoznali za najbližnji vzrok smrti, potreboval dalj časa, da je mogel nastati, in se torej vpraša, je li ta izvid vzročno zvezan s poškodbo (hudim ravnanjem) ali, je li nastal znabiti samo zaradi prirodnega obolenja, takrat treba razun na sedaj navedene momente še sosebno ozirati se na to, kedaj da so se pričela pojavljati prva znamenja smrtne bolezni, ali takoj po hudem ravnanji, ali pa še le po daljšem presledku; umevno je namreč, da je tem menj verjetno, da bi bil izhajal bolesten stan od poškodbe, čim večji presledek je bil med poškodbo in prvim pojavom obolenja, čim neznatnejše so bile neposredne posledice hudega ravnanja in čim več nam poda predbolest¹⁾ takih tehtnih vzrokov, o katerih uže po izkušnji znamo, da morejo tudi brez travma (hudega ravnanja) provzročiti dotično obolenje.

Kedar bi našli razun smrtne poškodbe še drugo ali več poškodb, takrat bi trebalo izključiti tudi misel, češ, da je poškodovanec lahko umrl zaradi teh drugih poškodb; prav tako postopali bi tedaj, ako bi izvid raztelesbe ali pa druge okolnosti slučaja obudile nam sum, da so mogle znabiti tudi druge, a ne zgolj travmatične sile v ožjem pomenu vplivati na umršega in provzročiti same za-se smrt. Ta eventualnost, da zajedno konkurujejo razni vzroki smrti, pripeti se pač največkrat pri samomoru, lahko pa nastopi tudi pri usmrčenji, katero so bili provzročili drugi. Kedar najdemo na mrliči več poškodb, je lahko, da nijedna najdenih poškodb sama za-se ni mogla provzročiti smrti, ampak je bila le-ta učinek vkupnega vpliva vseh poškodb. Pripeti se nadalje lahko, da najdemo razun smrtne poškodbe še druge lahke ali težke poškodbe, katerih pa ne moremo niti posameznih niti vseh vkupno smatrati smrtno nevarnimi. Taki

¹⁾ *Anamnese.*

slučaji sodnemu zdravniku navadno ne provzročajo posebnih preglavic.

Bolj zamotani so slučajji, kedar se nahajata na jednom in istem mrliči dve poškodbi ali več poškodb, katerih je vsaka lahko sama za-se provzročila smrt. Taka konkurenca vzrokov smrtnih bila bi tedaj sosebnno važna, ako niso bile vse dotične poškodbe prizadete od jedne same osebe. V takih slučajjih gre navadno za odgovor na tri vprašanja:

- 1.) Kateri dotičnih poškodb je pripisovati smrtni značaj?
- 2.) So li bile kot smrtne spoznane poškodbe istočasno storjene ali ne, in v zadnjem slučajji, katera poprej?
- 3.) Katera le-teh je življenje najpreje uničila?

Ad 1.) Težava odgovarjati na to vprašanje je ta, ker nimamo, kakor pri jedni sami poškodbi, razložiti in dokazati zveze med vzrokom in učinkom — med poškodbo in smrtjo, — nego je nam razpravljati to, je li od dveh ali več poškodb vsaka posamič mogla, oziroma morala provzročiti smrt; sodni zdravnik je torej prisiljen iti na polje napovedi,¹⁾ kojega negotovosti se pa nikjer bolj ne občuti, nego prav v sodno-zdravniški praksi.

Določilo § 143. avstr. kaz. zak. slove: „Če je pri tepežu, ki se je med več ljudmi unel . . . bil kdo usmrčen, je vsakateri, ki mu je kako smrtno oškodbo zadal, kriv uboja . . .“ — Iz tega izhaja, da zakon ne razume pod smrtno poškodbo samo one poškodbe, za katero je v istini prišla smrt, nego razume tudi tako, ki bi eventualno lahko imela tako posledico; jednako izraža se tudi Herbst ter pravi, da je pod smrtno poškodbo moči razumeti zgol tako poškodbo, katera je bila sama za-se, namreč nezavisno od ostalih poškodb (hudih ravnanj) v stanu provzročiti smrt, ter še dodaje, ako je bila poškodba takšna, onda ni prav nič zavisno od tega, je li nastopila smrt v istini zaradi te poškodbe ali pa je izhajala iz katere druge, od drugega zlodejca prizadete, istotako smrtne poškodbe.

Kako nejasno je tolmačiti tako pojem „smrtne poškodbe“, razvidno je uže iz tega, da končajo letalno čestokrat take poškodbe, katere so kazale najugodnejšo napoved, da pa ozdravijo celo najbolj smrtno nevarne poškodbe; vsekakor je torej zelo

¹⁾ *Prognose.*

nevarno, da oznamenimo po smislu navedenega paragrafa za smrtno poškodbo, katera znabiti ne bi bila smrtno končala, ako pojedinec ne bi bil umrl zaradi druge poškodbe.

Ad 2.) Tu treba uvaževati seobno to, v koliki meri kažejo posamezne poškodbe znamenja vitalne reakcije, ker je vsaj misliti, da se pojavljajo v obče poškodbe, ki so zadele nepoškodovani organizem, intenzivneje in ekstenzivneje, nego li take, ki so bile storjene pozneje. Zna se, da to velja samo splošno. Znamenja vitalne reakcije svežih ran zavisijo, kakor gore omejneno, največkrat od krvavenja iz rane in blizu nje. Zgodi se torej lahko, da se pri poznejšnji poškodbi pojavljajo neprimerno znatnejša znamenja vitalne reakcije, nego pri poprejšnji, ako je ta zadela malo, ona pa jako krvnate ustroje ali pa še celo večje žile. Najbolj očitvidna je razlika med znamenji reakcije takrat, ako je bil uže zaradi druge poškodbe umirajoči pojedinec poškodovan; a poškodbe, storjene uže brezavestnemu ali omamljenemu človeku, lahko tudi kažejo prav intenzivna znamenja vitalne reakcije. Časih so drugi momenti, iz katerih se da sklepati, v kakem zaporedu so bile poškodbe storjene. Ako naletimo n. pr. pri samomorilci na več smrtno nevarnih poškodb, umevno je vsekakor, da je bila ona poškodba zadnja, katera je hipoma provzročila smrt ali pa vsaj takojšnje brezavest; treba torej samo uvaževati, je li imel dotičnik potem, ko se je uže smrtno nevarno ranil, še toliko moči, da si je lahko prizadel drugo, istotako smrtno nevarno poškodbo.

Ad 3.) Za vprašanje, katera poškodba je najpreje provzročila smrt, uvaževati nam je najprvo, katera je bila, ki je lahko najhitreje dovedla v smrt.

Po izkušnji bode tu ozirati se na neposredno prirodno važnost¹⁾ prizadetega ustroja, a tudi na intenzivnost in ekstenzivnost poškodbe tega ustroja in konečno na takozvani „najbližnji vzrok smrti“. Ako nam je znan ta in ga je moči izvesti iz gotove poškodbe, potem pač lahko odgovorimo na gorenje vprašanje. Ako n. pr. dokažemo, da je pojedinec umrl za izkrvavenjem in je bila samo jedna rana taka, da je lahko provzročila to izkrvavenje, onda dvojili bi le redkokedaj, da je dotična po-

¹⁾ *Lebenswichtigkeit.*

škodba najpreje smrt provzročila in to tem manj, ker spada izkrvavenje uprav k vzrokom, iz katerih smrt prav hitro izhaja, in ker izkrvavenje ne bi bilo moglo nastati, da ni bil posameznik že popreje takoj smrtno poškodovan. Kedar je bilo več poškodb, katerih bi vsaka za-se bila lahko provzročila izkrvavenje, takrat je sem ter tja časih moči povedati, katera rana je hitreje in zdatneje krvavela, zaradi katere so torej različne osebe v drugače enakih razmerah hitreje umrle. Pri isti osebi navadno ni moči ločiti dveh ali več poškodb, ki so zaradi prisilnega krvavenja bile takoj smrtno nevarne, ker vpliva druga na drugo ter tako poprej nastane izkrvavenje na zajedno izgubo krvi iz vseh ran, nego iz jedne same rane. Nego vsekakor opravičeno bi bilo, da bi n. pr. izmed dveh ran, katerih jedna je mogla provzročiti primeroma počasno, druga pa takojšnje izkrvavenje, le-to oznamenili kot najpreje smrtno, ako namreč dokažemo, da je bila storjena skoraj istočasno z ono.

Glede na druge poškodbe omenili bi pa sedaj samo to, da uprav pri poškodbah na glavi, katere so pa najbolj važne in najpogostniše, največ preglavice odgovor dela na vprašanje, je li smrt in kedaj je prišla za gotovo poškodbo. Čuli bodemo še pozneje, kako nas lahko vara napoved o poškodbah na glavi (možganih), kolikokrat navidezno neznatne poškodbe nesrečno izidejo, kolikokrat pa ozdravijo poškodbe možganov, poškodbe, ki imajo največkrat smrten izid.

Ako torej čestokrat ne moremo absolutno gotovo niti povedati, bi li bila gotova poškodba na glavi v istini morala imeti letalen izid, tem menj moremo razložiti, kedaj (kateri čas) da bi bila nastopila smrt. Ni torej drugega, nego tavati nam je po neki negotovosti, uvažajoč svojstvo in razsežnost poškodbe in prirodno važnost prizadetih možganskih delov. O le-tem je znano, da so osrednji deli možganov splošno veliko bolj pomenljivi za animalno življenje, nego obkrajni, da torej iz poškodbe onih delov neprimerno hitreje izhaja smrt, nego bi takrat, ako so bili obkrajni deli prizadeti. Kar se tiče svojstva in razsežnosti poškodbe, znano je, da po razširjenih poškodbah možganov mnogo hitreje nastopi smrt, nego li po obkroženih (omejenih) poškodbah.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) O sodni kompetenci; o stroških incidenčnega spora.

Jednajstero vaščanov v St. vložil tožbo proti osmero sovaščanom n zahteva spoznati: Med tožitelji, zemljáni*) in kočarji, in toženci, istotako zemljáni in kočarji, sklenila se je sporazumno pogodba, po kateri je na tleh, ki jih sovaščan N. daje za to, da bode imel za drugo hišo, zgradivši jo v St., pravico uživati novi vodnjak brez sosebnega odplačila, razen primerne doneska k stroškom za vzdržanje vodnjaka, — napraviti za vas St. vkupni vodnjak na vkupne stroške tako, da zemljáni iz St. po potrebi prinašajo v natori in denarji po jeden jednak delež, kočarji pa vsak polovico deleža, ki zadene zemljána, in da se vsi vkupe po isti meri udeležujejo pri stroških za vzdržanje tega vodnjaka; toženci morajo to pogodbo pripoznati, priskočiti z delom in denarjem po smislu pogodbe in dolžni so tudi povrniti škodo, ki so jo tožiteljem prouzročili ne držeč se pogodbe, in ki se bode posebe dejala na čisto, ter naposled plačati solidarno pravdne stroške v 14 dneh — vse pod eksekucijo.

Toženci najprvo ugovarjajo zoper kompetenco sodišča, ker gre za graditev vaškega vodnjaka; to da je upravna stvar, a taki spori spadajo pred politično oblastvo. Ugovarjajo tudi zoper aktivno legitimacijo tožiteljev, češ da posamezni vaščani niso upravičeni tožiti, tožitelji da ne representujejo niti vasi St., niti večine graditeljev.

Okrajno sodišče v L. ukrene z odlokom z dne 20. januarja 1888, št. 26534 to-le: Ker gre za graditev vkupnega vodnjaka za vas St., torej za politično jednoto, in ker tožbena zahteva stoji na sklepu vseh zemljánov in kočarjev v St., ker je nadalje sklep o takih, v javne interese zasekavajočih gradbah, zvršitev takih sklepov in tudi razdelitev potrebnih stroškov stvar, ki spada v obseg javnega prava in so politični zakoni merodavni, kako je vršiti takšne in jednake konkurenčne razprave (§ 72—74. občinskega zak. za vojvodino Kranjsko z dne 17. februarija 1866, št. 2 dež. zak.); — ker torej le političnim oblastvom pristojna nadzorstvo

*) *Zemlján* = grantar; cf. *pol. zemlje, cela zemlja.*

nad takimi sklepi, da se zvršé, da se po obstoječih določilih doneski ali »in natura« ali v denarji med zavezniki repartujejo in od njih iztirjajo, in ker v sklepih, tožbeno zahtevo utemeljujočih, ni moči najti pravnega slučaja, privatnim značajem s pripadajočega kompetenci rednih sodišč, — razveljavlja se postopanje po smislu §-a 48. civ. jur. norm. zaradi očitne nepristojnosti sodišča, da bi sodilo to stvar, in tožitelji morajo po §-u 24. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. plačati tožencem stroške v 14 dneh, sicer bodi eksekucija.

Višje dež. sodišče je z rešilom z dne 31. decembra 1888 št. 12800 ugodilo rekurzu tožiteljev, razveljavilo okrajnosodni odlok ter zaukazalo, da je soditi, opustivši uporabljeni odbitni vzrok, o tožbeni zahtevi, oziroma o završeni obravnavi uradovati po zakonu; spoznalo je tudi, da morajo toženci povrniti tožiteljem stroške rekurza v 14 dneh pod eksekucijo. Razlogi: Kakor je videti iz tožbe, zahtevajo tožitelji v le-tem slučaju, naj se toženci drže pogodbe, ki se je sklenila med tožitelji in toženci baje dne 14. novembra 1880 in ponovila dne 2. februarija t. l. Ta pogodba je merila v graditev vodnjaka za vas St. na vkupne stroške. Zahteva tožiteljev, naj toženci prestujejo pogodbeno opravilo, ne opira se niti na tak sklep vasi St., ki bi se bil moral roditi iz upravnega odbora vaščanov v St. po smislu dodatka II. k občinskemu redu za vojvodino Kranjsko (dež. zakon kot gori), niti se ne opira tožiteljev zahteva na faktum, da spadajo toženci v zvezo vaščanov (soseščine) v St., nego opira se zahteva na sporazum, označujoč se za družbeno pogodbo po smislu §§ 1175. in 1176. obč. drž. zak., a to, da se sega po tožencih, utemeljuje se jedino le s tem, ker so se udeleževali pogodbenih sklepov. Po tem ni moči dvojiti se, da gre tukaj zgolj za privatnopravno pravico, za katero se je potegniti pred rednimi sodišči, ne pa za konkurenčni donesek, ki ga je po analogiji §§ 72. in 73. občinskega reda za Kranjsko razpravljati pred upravnimi oblastvi. — Rekurzu je torej bilo ugoditi in hkrati tudi tožence po §§ 24. in 26. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. obsoditi v povračilo stroškov tožiteljem, ki so zmagali v tem incidenčnem sporu.

Najvišje sodišče je dne 5. aprila 1889, št. 3405 spoznalo: Tožba meri na priznanje in izpolnitev dogovora, ki je bil baje storjen med zemljani in kočarji vasi St.; v dogovoru se ne omenja

naslov iz javnega prava, nego pravica se opira le na privatnopravni naslov; tu gre torej za golo zasebnopravno razmerje, katero odločujejo le pravni zakoni, a to opravičuje pristojnost sodišč; višjesodno rešilo dotika se le nadaljevanja postopanja, katero je prva instanca ustavila zaradi sodne nepristojnosti in zatorej o stroških apelacijskega rekurza ni bilo smeti takoj soditi, — zato se ugaja revizijskemu rekurzu le glede stroškov; potrjuje se sicer rešilo višjega sodišča, a predrugači se v izreku glede stroškov tako, da se sodba o stroških apelacijskega rekurza, vloženega od tožiteljev, pridržuje konečni razsodbi. Tožitelji morajo povrniti v 14 dneh tožencem 2 gl. 10 kr. stroškov revizijskega rekurza.

Konečna razsodba okrajnega sodišča v L. ugaja tožbeni zahtevi, katera je gore izražena, in o stroških pravi, da so jih toženci dolžni plačati nerazdelno, a vse to le potem in toliko, kolikor ta ali oni toženec, nedoletni K. po svojem varuhu, ne priseže glavne prisege (ki podaje natančno vsebino dogovora). Za tistega toženca — tako slove razsodba dalje —, ki priseže to glavno prisego, ne obstoja gornja pogodba niti gornja tožbena zahteva, le-tá se gledé dotičnega toženca odbije in tožitelji so nerazdelno dolžni, da vsakemu tožencu, ki priseže glavno prisego, plačajo osmi del zagovornih stroškov i. t. d. Razlogi: Stvarni položaj in pravni slučaj je v tožbeni zahtevi tolikanj jasen, da tega ni ponavljati treba, in le pretresti je kolikor moči formalno stran tega prepirnega slučaja, kolikor je zvezana s sedanjo meritorno spoznavo. Dogovor se hoče dokazati z glavno prisego; vsi toženci so jo začetkom sprejeli, pozneje pa izjavili, da jo bodo prisegali le sotoženci kočarji A, B in C za vse tožence. Ni dognano, da se je dogovor sklenil z jedno potezo med vsemi udeleženci, da, tožitelji sami poudarjajo dva različna dogovorna dneva; natančnosti glede pogodbenega sklepa sploh niso prišle v pravdi v razgovor, lahko je torej in gledé na znane kmečke razmere ter na množico sopogodnikov je celo prav verjetno, da jednemu sopogodniku pogodbeni sklepi vsakega posameznika niso znani, in vender naj bi se obstoj pogodbe utemeljil le po onem pogodniku, eventualno po treh izbranih sopogodnikih. Pogodba obstoja le za tistega, ki jo je sklenil, in to, da je kedo pristopil pogodbi, dokaže naj vsakaternik zá-se in sicer po procesualnih pravilih z zanikavno glavno prisego, kajti le-tó je smatrati

za sprejeto ali vsaj za tisto, ki se o njej v pravdi ni podala izrečna in pravoveljavna izjava (§ 36. sum. pat.). Varovanec prisega po svojem postavljenem zastopniku, če le-tá vé kaj o prisežnih dejanjih ali mu je prisegati celó o svojih opravilih. Pravoveljavnosti takega dogovora, o katerem se suče ta pravda, ni moči krušiti, če bi mu prav pupilarno oblastvo ne bilo pritrdilo, ker se varovanec, sredi sopogodnikov stoječ, ne odtegne lahko sklepu sovaščanske množice; v takih razmerah je pogodbeni dogovor smatrati, da spada med redne gospodarske odredbe tudi v gospodarstvu nedoletnikovem.

Tožbeni zahtevi, ki je glede prejudicijalnega značaja v tem le slučaji povse umestna, bilo je pod navedenimi modifikacijami v glavnem vprašanji z izrečenim pogojem ugoditi, trdo držeč se razdelnosti zahteve po številu tožencev. — Zaradi stroškov odločevalo je določilo § 24. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. Tožitelji zmagalci dobé naj vse stroške; toženci se niso uprli korejalnemu dolgu, če prav je glavna stvar razdeljena. Zmagujoči Toženci dobe naj vse zagovorne stroške, in da-si se korejalnost v tem slučaji ni zahtevala posebej, je vendar le čisto naravna. Skupina tožiteljev in tudi skupina tožencev pa sme tirjati stroške le jedenkrat; tožitelji lahko dobijo pravdo le proti jednemu tožencu, pravdni stroški ostanejo isti; vendar morajo (tožitelji) zmagavšemu protivniku plačati naj spadajoči, istotako jednakomerni del zagovornih stroškov, ki so vsi skupe nastali le jedenkrat. Lé-tu z ozirom na tožbeno zahtevo ni moči govoriti, da se je nekaj zmagalo, nekaj propalo, pač pa lahko vsi tožitelji z vso tožbeno zahtevo zmagajo ali propadejo zoper tega ali onega toženca. Ta posebnost tega slučajja opravičuje razsodbo v odstavku, da utegne zmagovalec v pravdi vendar znabití trpeti del zagovornih stroškov. Jednaki odnošaji se nahajajo pri stroškovnih izrekih tekom pravde, nahajajo se prav v tej-le pravdi; stroškovno številko je bilo lahko določiti ne glede na konečni uspeh razsodbe o stroških in tega konečnega uspeha je lahko najti po navadnem, krivico izključujočem računstvu, kar h krati čisto na jasnem pušča pravno razmerje med soborilci. Pri odmeri stroškov se je oziralo tudi na razsodbi višjih instancij v incidenčnem sporu.

Apelacija proti tej razsodbi se ni vložila; prisegli so vsi toženci.

b) Po § 24. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. je smeti prisoditi le stroške, pravni stvari primerne in potrebne.

V pravdi Mice H. po dru. S. v R. proti Janezu J. zaradi priznanja svobodne lastninske pravice s prip. je okrajno sodišče v K. z razsodbo z dne 13. julija 1889, št. 6725, tožbi ugodilo in tožiteljici priznalo stroškov 57 gold. 85¹/₂ kr.

Na apelacijo toženčevo je viš. dež sodišče v G. z razsodbo z dne 13. novembra 1889, št. 7989, prvosodno razsodbo potrdilo, a tožitelju stroške skrčilo na 30 gold. 69 kr. iz naslednjih razlogov: Gledé visokosti stroškov je apelacija utemeljena, kajti toženec je dolžan povrniti le tiste stroške, ki so potrebni v izvedbo pravne stvari; takšnih pa ni moči smatrati stroškov za napravo mapnega obrisa, kateri se je brez potrebe repliki priložil, niti potnih stroškov zastopnikovih iz R. v K. k obravnavi in zaslišanju prič, in to tem manj, ker je v K. tudi odvetnik, kateri bi lahko namestoval tožiteljčinega zastopnika z manjšimi stroški. Pripoznali so se torej le zadnje omenjeni stroški.

V revizijski pritožbi zaradi stroškov poudarja tožiteljica po dru. S., da zakon ne omejuje odvetnika na določene sodne okraje, da nobena stranka ni zavezana poslužiti se določenega odvetnika in nobeden odvetnik ni dolžan substitucije prevzeti ali sebe namestiti z drugim odvetnikom, in da ni moči naprej vedeti, prevzame li odvetnik v K. morda zastopstvo za nasprotnika, kar se lahko zgodi v zadnjem trenutku, a to bi bilo v kvar tožiteljevi stranki, sosebno, ker bi odvetnik v R. poslal odvetniku v K. vso informacijo s stranko in bi odvetnik v K. marsikaj zvedel, kar bi se molčati moralo v prid tožitelju.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 5. marcija 1890, št. 2669, drugosodno razsodbo potrdilo. Razlogi: Po § 24. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak., mora toženec tožitelju zmagalcu povrniti le tiste stroške, ki so stvari primerni in potrebni, tistih stroškov nasprotnikovih pa, ki so nekvarno smotru pravde izogibni, ni mu treba povrniti; dalje ni tožiteljica navedla nobenega vzroka, zakaj ni te jako lahke pravne stvari izročila odvetniku na mestu prvega sodišča, nego je morala vzeti pravnega zastopnika v R.; in naposled bi se bili stroški potovanja po substituciji odvetnika

v K. lahko prihranili prav zategadelj, ker je lahka ta pravna stvar. Prav je torej storilo višje sodišče, da je izločilo stroške, katerih se je bilo lahko ogniti.

c) Tožbe zaradi izločenja zvršilno zarubljenih premičnin iz zvršila je razpravljati in završiti z rzsodbo po bagatelnem postopanju, kedar tožitelj ponudi, da je namestu premičnin voljan vzeti odpravščino 50 gld.

Ana B. je dolgovala 80 gld. zastalega državnega davka in zaradi tega se je proti njej vršila političnim pôtem rubežen in cenitev raznih premičnin. Tu nastopi Abraham C. pri mest. deleg. okr. sodišči v K. proti c. kr. finančni prokuraturi, zastopajoči državno blagajnico, z izločitno tožbo zahtevajoč, češ da zarubljene reči ne predstavljajo večje vrednosti od 50 gld., naj se postopanje izvêde in završi z rzsodbo po bagatelnem postopanju.

Prvo sodišče izda odlok za obravnavo po rednem postopanju.

Na rekurz c. kr. finančne prokurateure višje sodišče uniči prvosodni odlok in odbije tožbo »a limine«, češ da okrajno sodišče ni pristojno za obravnavo.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 3. oktobra 1888 št. 10.201, razveljavilo oba odloka nižjih sodišč in naložilo prvemu sodišču, da izvede postopanje ter izreče rzsodbo po bagatelnem zakonu iz razlogov: Ker je tožitelj, zahtevajoč izločenje premičnin iz zvršila ob jednom izjavil in ponudil, da je voljan namestu izločenih predmetov vzeti njihovo vrednost z zneskom 50 gld.; ker je po § 1. zakona z dne 27. aprila 1873 in po zakonu z dne 1. marcija 1876 pravde zbog drugih predmetov —, kedar tožitelj izrecno izjavi in ponudi, da je voljan namestu toženih predmetov vzeti gotovino, nepresegajočo 50 gld., — obravnavati in rešiti pred bagatelnim sodiščem po zakonu bagatelnem, a teh zakonskih določil se ni smeti ogniti; ker odlok prvega sodišča za obravnavo po rednem postopanju utemeljuje ničnost; naposled, ker je odlok višjega sodišča, »da je okrajno sodišče za obravnavo nepristojno,« očitno protiven § 14. b) jur. n.

Kazensko pravo.

a) Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§ 33. in 292. kaz. pr. r.)

X.*)

K pojmu §a 515. kazenskega zakona.

Ničnostni pritožbi c. kr. generalne prokurature v obrano zakona proti razsodbi c. kr. okr. sodišča v T. z dne 8. septembra 1888, št. 2329 in c. kr. dež. sodišča v T. z dne 29. februarja 1889, št. 367 je kasacijski dvor z razsodbo z dne 30. januarja 1890, št. 12348 ugodil ter izrekel: da je s tema razsodbama bil zakon v §-u 515. kaz. zak. prekršen, — iz naslednjih stvar pojasnjujočih

razlogov:

C. kr. za mesto deleg. okrajno sodišče v T. je z razsodbo z dne 8. septembra 1888, št. 2329 krčmarico Ano G. spoznalo krivo prestopka zoper javno nrvnost po smislu § 515. kaz. zak., ki ga je zakrivila s tem, da je dalj časa in do 14. avgusta 1888 za plačilo prepuščala raznim zaljubljenim osebam svojo krčmarsko sobo v začasno rabo in tako dajala potuho k nečistovanju; obsodilo jo je po § 515. kaz. zak. v 30 gl. novčne kazni, in če bi je ne bilo moči iztirjati, pa v šestdnevni zapor, potem v povrnitev stroškov za kazensko postopanje in izvršitev kazni.

Razun tega pa je bilo po smislu § 515., II. odst. kaz. zak. z ozirom na to, da je bila Ana G. zaradi jednakega prestopka uže leta 1886. kaznjena, da je pa vender še naprej do nove obsodbe dajala tako potuho, izrečeno, da se jej odvzame pravica krčmariti in točiti ter da je v prihodnje nesposobna za takšen obrt.

Vzklic Ane G. na to razsodbo je c. kr. deželno sodišče v T. kot vzklicno sodišče z razsodbo z dne 23. februarja 1889, št. 367 ozirajoč se na razloge prvega sodnika zavrglo ter prvosodno razsodbo povse potrdilo.

*) Glej „Slov. Pravnik“ 1890 št. 1.

Obe razzodbi pa imata v sebi gledé razzodila o kazni ničnostni vzrok § 281. št. 11 oziroma 468 odst. 3 kaz. pr. r., ker je bilo nedopustno, razen kazni, da toženka obrt izgubi in da se nesposobna izreka za takšen obrt v prihodnje, prisoditi jej vrhu tega še kazen v novcih.

Po § 230. lit. c kaz. zak. je izguba pravic in dopuščenj pri pregreških in prestopkih glavna kazen. Paragraf 515. kaz. zak. preti pa krčmarjem, ki dajo potuho k nečistovanju, za prvokrat kazen v novcih od 25 do 200 goldinerjev ter dodaje: »Če naprej potuho dajejo, odvzame se jim pravica krčmariti ali točiti, in izreče, da so v prihodnje za takšen obrt nesposobni.«

Po jasnem izrazi te tu uporabljene zakonove določbe je tedaj, če se potuha nadaljuje, spoznati izključno le na to, da se obsojencu vzame obrtna pravica in da v prihodnje ni več sposoben za to, nikakor pa ni s to kaznijo združiti tudi kake globe.

Kjer zakon hoče, da se izguba obrta ali izrek nesposobnosti za-nj, ali sicer izguba kake pravice ali kake sposobnosti združuje s kako kaznijo v novcih ali na prostosti, tam je to izrecno zaukazano (tako v §§ 321., 326., 330., 348., 364., 383, 384., 404., 405., 407., 417., 418., 420., 445. kaz. zak.).

Nasprotno pa je tudi cela vrsta drugih določil v zakonu (n. pr. §§ 345., 350., 351., 352., 362., 366., 367., 385., 399., 406., 415., 436., 438., 469., 478., 482., 483., 498. kaz. zak.), kjer je zapretna izguba sposobnostij, upravičenj i. t. d., kakor v § 515. kaz. zak., kot jedina kazen, ne pa v zvezi s kaznijo v novcih ali pa na prostosti.

V teh dveh ozirih razlikovati je natanko besedilo kaz. zakona, tega pa v tem slučaju sodišči obeh stopenj nista storili, in bilo je torej ugoditi ničnostni pritožbi c. kr. generalne prokurature v obrano zakona po smislu § 292., oziroma 479. kaz. pr. r.

b) V ovadi ni treba potanko popisati razzaljenja.

Okrajno sodišče v Z. je z razzodbo dne 27. oktobra 1888 Mico E. oprostilo od zatožbe, da je zadolžila prestoppek po § 496. kaz. zak., ker bi bila dne 30. septembra 1888 javno na M. psovala Mico Z. s »copernico«, češ da so jo popotniki »coprati«

naučili. Razlogi: Obdolžena Mica E. se zagovarja, da je le govorila, da jej je Mica Z. glede jajc in piščet srečo odvzela; zaradi tega bi bila tako govorila, ker njene kokoši jajc ne hoté nositi, ko je bila Mica Z. iz njene lupe nesla jajc pod predpasnikom. Priča Urša K. pravi, da je obdolženka le govorila, da njena krava skače, če jo molze, ker je Mica Z. pod njeno lupo hodila, in da se jej prav zato tudi piščeta valiti nečejo. Zasebna obtožiteljica sama izjavlja, da nje obdolženka ni psovala s »copernico«, nego je le govorila, da zna Mica Z. napraviti, da se piščeta ne valé, da kokoši jajc ne nosijo in da krava skače, če jo molze. — Te besede pa ne značijo prestopka zoper varnost časti, kajti vse to je po narodi nemožno. Tudi zaradi teh besed obtožnica ni vložena, in Mica Z. je kot zasebna obtožiteljica in priča sama priznala, da v obtožnici navedenih besed obdolženka ni govorila.

Na vzklic Mice Z. pa je okrožno sodišče v R. dne 3. decembra 1888 Mico E. krivo spoznalo prestopka zoper varnost časti po § 488. kaz. zak., storjenega s tem, da je dne 30. septemb. 1888 na M. v hiši Urše K. rekla, da zna Mica Z. napraviti, da se piščeta ne valé, da kokoši jajc ne nosijo in da krava skače, če gre molzt; — ter jo obsodilo po § 493 kaz. zak. v 48 ur zapora, poostrenega z 1 postom itd. — Razlogi: Po izpovedbah priče Urše K. in Mice Z. in po priznanji obtoženke je dokazano, da je obtoženka dne 30. sept. 1888 na Muljavi v hiši Urše K. rekla, da zna Mica Z. napraviti, da se piščeta ne valé, da kokoši jajc ne nosijo in da krava skače, če gre molzt. Akotudi teh dokazanih besed ni v ovadi, vendar je tudi zaradi teh besed obtožba vložena, kajti zasebni obtožiteljici ni treba v ovadi besed potanko popisati. Vrh tega pa je zasebna obtožiteljica pri obravnavi predlagala, da naj se obtoženka sploh kazni zaradi razžaljenja časti. Če se nadalje pomisli, da so dejanja, katerih je obtoženka Mico Z. dolžila, sicer nemožna, a so po mnenji ljudi na kmetih nepoštene, to so v navedenih besedah vsi znaki prestopka zoper varnost časti po § 488. kaz. zak. ter bilo je obtoženko na podlogi navedenih dokazov spoznati krivo tega prestopka.

Iz upravne prakse.

Če se razkosa posestvo, obremenjeno z župnimi birami, upravičen je župnik, če ni bil privolil v ločitev, da celo biro pobere od katerega koli ločenega kosa.

Za župo K. uže leta ni dana bila bira od posestva I. (7 bokalov pšenice, 1 bokal boba, 30 bokalov prosa, 3 jajca, ali 2 gld. 71 kr. denarja na leto). Posestvo so 1871. leta razkosali in na jeden kos je bila postavljena šola. Krajevni šolski svet izjavi, da ga večje dajati samo tist del bire, ki pripada na njegov kupljeni kos, in vloži ob jednom prošnjo, da naj se bira razdeli na posamezne ločene kose. Okrajno glavarstvo v M. je temu ugodilo ter z razpisom z dne 1. septembra 1884, št. 12090 razdelilo biro po meri čistega dohodka na ločene kosove, in tako je na šolsko posestvo odpadla letna odkupniina 33 kr.; vdeleženci so bili pozvani, naj zastale razdelke vplačajo, in to je storil tudi krajevni šolski svet. A župni urad se je pritožil na to razdelbo, zahtevajoč, da je posestnika obdobljenega posestva (krajevni šolski svet) vezati v plačilo cele bire, ker je bira zvezana z domom, in ker bi dolžnik in zavezana posest prišla iz razpregleda, župnik pa bi lahko ostal brez bire, ako bi obveljalo razdelbeno načelo.

C. kr. štajersko namestništvo je z odločbo z dne 28. januarija 1885, št. 21, 989 ex 1884 ugodilo tej zahtevi in krajevnemu šolskemu svetu priznalo le regres zoper druge posestnike ločenih kosov. Na to določbo je krajevni šolski svet vložil ministerijalni rekurz, v katerem se je skliceval na stvar samo, a tudi na to, da so v dotičnih kupnih pogodbah kupci vzeli v svojo obljubo vse pripadajoče davščine.

C. kr. ministerstvo za bogočastje in nauk z razpisom z dne 8. februvarija 1886, št. 9041 ex 1885 rekurzu ni ugodilo, ker ima dotična župa pravico, da celo biro iztirja tudi samo od jednega dela tega posestva, zvrševanja te pravice pa jej ne more motiti razkosanje obvezanega posestva, v katero ni bila privolila, in ker vprašanja, po kaki meri morajo posestniki kosov vzajemno skrbeti za biro, ni rešiti političnim oblastvom.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 3. let. broji za marcij mesec naslednje razprave: Osnova novega kaznenoga zak. za kraljevine i zemlje, zastupane u car. vieću. (Predavanje dra. A. Ferjančića u sastanku društva „Pravnik“ u Ljubljani.) — Svojstva dosadanjih sustava u kaz. tiskovnih predmetih, izražena u nekih zakonarstvih. (Pravno-povjestna prouka odvjēt. dra. Vl. Pappafave.) — Šiltije i regalno pravo točenja. (Napisao Jos. Hoholač.) — Ob odšteti regalnoga prava točenja u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. — Za tem mnogo slu'aje' iz prakse, naznan'la iz književnosti in vestnik.

Tumač občemu austrijskomu građanskomu zakoniku. §§. 682—812. O naslednom pravu. Svezak drugi. Rušnov Adolf, kr. sudb. viećnik. Zagreb 1890. Tisak i naklada akademijske knjižare Lavoslava Hartmanna. Str. 129—256. — Ciena 80 novč.

Das Reichsgericht und die Virilstimmen. Dr. Stanislaus v. Starzyński. Lemberg 1890. (Gubrynowicz und Schmidt.)

Zakon od 27. prosinca 1889. ob odšteti regalnoga prava točenja u kralj. Hrvatskoj i Slavoniji i provedbena naredba kralj. zemalj. vlad. odjela za nutarnje poslove od 31. prosinca 1889 br. 49 050 k istomu zakonu. Zagreb 1890. Naklada kr. zem. vlade, odjela za nutarnje poslove. — Cena 30 novč.

Das Justizwesen Bosniens und der Herzegowina. Von Eduard Eichler. Herausgegeben von der Landesregierung für Bosnien und Herzegowina. Wien 1889 (Hof- und Staatsdruckerei).

Wspólki rolnicze ekonomiczne na tle prawodawstwa porównawczego. F. Flam m. Lwów 1890. (Gubrynowicz i Schmidt.)

O tehničkih terminah v zakonodatelstvu. Čtenije V. V. Bogišića (v zasedanji ruskega filološkega društva na Petrogradskem vseučilišči dne 13. januarja 1887). Petrograd, 1890. Izdanije „Rusko-Slavjanskago knižnago magazina“ (Geruc i Došen).

Finanse Galicji, oraz projekt reformy skarbu krajowego. Dr. Juliusz Leo. Kraków 1890 8-ka str. 120).

Pravo nadzastawu wedle prawa austriackiego. Dr. Edm. Udziela. Kraków 1890 (Nakład własny).

Las Ceremonias y fiestas nupciales entre los Morlacos de la Dalmacia por el dr. Vladimir Pappafava, abogado de Zara. Traducion espanola del doctor D. Antonio Balbin de Unquera, abogado del colegio de Madrid. 2da edicion Madrid. Gaceta del Notariado 1890.

Deželni zakonik za vojvodino Štajersko. Leto 1889. (Dalje in konec). IX. kos. Izdan in razposlan dne 16. decembra 1889. — 14.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 1. decembra 1889, o redu za vožnjo s platami in

plavicami po reki Aniži. — X. kos. Izdan in razposlan dne 16. decembra 1889. — 15.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 26. novembra 1889, o Najvišem potrdilu sklepa deželnega zbora z dne 27. septembra 1889, o uredbi pravnih razmer prej obstoječega deželnega stanarinskega zaloge na Štajerskem. — 16.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 8. decembra 1889, o Najvišem potrdilu sklepa deželnega zbora z dne 13. oktobra 1889, o dovoljenji podeljenem mestni občini Celjski, da sme pobirati davek od vsakega predmeta, podvrženega v občinskem okolišu davku od stanarine za leta 1890 do vštetelega leta 1899. — XI. kos. Izdan in razposlan dne 4. januarija 1890. — 17.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 12. decembra 1889, o Najvišem potrdilu sklepov deželnega zbora z dne 23. oktobra 1889 o pobiranju viših občinskih naklad na občinah Labuch, Podčetrtek, Zdole, St. Štefan nad Ljubnem, Eisenerz, Hieflau in Radmer za leto 1889. — 18.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 13. decembra 1889, o Najvišem potrdilu sklepa štajerskega deželnega zbora z dne 23. oktobra 1889, o pobiranju viših okrajnih doklad po okrajih Ščavnica in Kozje za leto 1890, v Friedbergu pa za leto 1889. — 19.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 14. decembra 1889, o Najvišem potrdilu sklepov deželnega zbora z dne 23. oktobra in 9. novembra 1889, o pobiranju 100%tne občinske doklade v občini Stadl za leto 1889, oziroma za povišanje godčevske pristojbine v občini Schattleiten za leto 1890. — 20.) Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem dne 28. decembra 1889, o Najvišem potrdilu sklepa deželnega zbora z dne 4. novembra 1889, o pobiranju 45%tne okrajne naklade v okraju Birkfeld za leto 1889.

Državni zakonik v slovenski izdaji. Kos XXXVII. Izdan in razposlan dne 22. junija 1889. 96. Zakon od 31. maja 1889, o melioracijskem zakladu. 97. Ukaz finančnega ministerstva od 15. junija 1889, da se v Gradci, Linci, Plznji in Trstu postavijo stroji za kolkovanje računov. 98. Ukaz ministerstva za notranje stvari od 19. junija 1889, s katerim se po § 18. zakona od 28. decembra 1887 (drž. zak. št. 1 od leta 1888), o nezgodnem zavarovanju delavcev, ustanavlja rok za oglasitev obratov, ki jo morajo podati podjetniki zavarovanju zavezanih obratov. — Kos XXXVIII. Izdan in razposlan dne 25. junija 1889. 99. Zakon od 31. maja 1889, o zopetni dodelitvi davčnih ugodnosti podjetju za namakanje tržiškega (monfalkonskega) okoliša. 100. Ukaz ministerstva za poljedelstvo od 14. junija 1889, o preskušnji za lovsko in lovopazno službo. — Kos XXXIX. Izdan in razposlan dne 28. junija 1889. 101. Dogovor med avstrijsko-ogrsko monarhijo in italijansko kraljevino od 13. februarja 1889, o vzajemnem podpiranju pomoči potrebnih mornarjev. 102. Dogovor med avstrijsko-ogrsko monarhijo in španjsko kraljevino od 11. marcija 1889, o vzajemnem podpiranju pomoči potrebnih mornarjev. — Kos XL. Izdan in razposlan dne 5. julija 1889. — 103. Ukaz ministerstva za pravosodje od 19. junija 1889, da se občine Opaki, Werhobuž in Huta Werhobuška odkazujejo v okoliš mestno-delegovanega okrajnega sodišča zloczowskega v Galiciji. 104. Ukaz ministerstva za pravosodje od 27. junija 1889, da se občina Domaslavičky odkazuje okolišu okrajnega sodišča v Tepli na Češkem. 105. Ukaz finančnega ministerstva od 30. junija 1889, kako je na cukrene izdelke, za katere se je plačal davek, zopet

devati uradne zapornice, ako so bile na prevozu poškodovane. 106. Ukaz ministra za bogočastje in nauk od 1. julija 1889, o preskusnem jeziku pri teoretičnih državnih preskušnjah v Pragi. 107. Ukaz ministerstva za notranje stvari od 1. julija 1889, veljaven za vse v državnem zboru zastopane kraljevine in dežele, o sedmi izdaji avstrijskega lekarskega pravilnika. — Kos XLI. Izdan in razposlan dne 10. julija 1889. 103. Razpis finančnega ministerstva od 8. julija 1889, s katerim se razglašajo določila o izdaji državnih not, po 1 goldinar avstrijske veljave, v novi obliki. — Kos XLII. Izdan in razposlan dne 16. julija 1889. 109. Ukaz pravosodnega ministerstva od 2. julija 1889, s katerim se z dnem 1. septembra 1889 začneš zakon od 1. aprila 1872 (drž. zak. št. 43) o izvrševanju kazni na svobodi v samotnem zaporu v stanični ječi nove kaznilnice v Pragi. 110. Ukaz ministerstva notranjih stvari dogovorno z ostalimi ministerstvi in vrhovnim računiščem od 3. julija 1889, o ustanovitvi enotnega postopka pri ovedbi in vračunjanji razdalj v potnih partikularijah državnih uradnikov. 111. Razglas finančnega ministerstva od 3. julija 1889, s katerim se izloča colnouradna podružnica v Božanovu iz zveze glavne colnije halbstadt-ske in se odkazuje mali colniji v Broumovu. 112. Ukaz pravosodnega ministerstva od 7. julija 1889, s katerim se krajna občina Pluhův-Žďár-ska odkazuje okolišu okrajnega sodišča v Jindřihovem Gradci na Češkem. 113. Razpis finančnega ministerstva od 7. julija 1889, s katerim se deloma spreminja razdelitev finančno-nadzornih okrajev na Gorenjem Avstrijskem. 114. Razglas trgovskega ministerstva od 9. julija 1889, s katerim se na znanje dajo dodatna določila k meroizkusnemu redu od 19. decembra 1872 (drž. zak. št. 171). 115. Razglas trgovskega ministerstva od 9. julija 1889, da se tehtnica mostovnica s kazalom za tehtanje prtljage potovalcem po železnici (potne prtljage) pripušča v preskušnjo in kolkovanje. — Kos XLIII. Izdan in razposlan dne 16. julija 1889. 116. Zakon od 3. junija 1889, o vračanju naprednin, v olajšanje bede v kraljestvu češkem iz državnih sredstev podeljenih, in o privolitvi odpisov gledé njih. 117. Cesarski patent od 14. julija 1889, da se sklicuje deželni zbor dalmatinski. — Kos XLIV. Izdan in razposlan dne 20. julija 1889. 118. Razglas finančnega ministerstva od 11. julija 1889, da se uradni sedež finančnega okrajnega ravnateljstva v Žatci prelaga v Homutov. 119. Razpis finančnega ministerstva od 18. julija 1889, o meri zagotovila za pravšno vplačevanje kakega bonifikacijskega povračila pri izvozu cukra za obratno dobo 1889/90. — Kos XLV. Izdan in razposlan dne 31. julija 1889. 120. Razglas finančnega ministerstva od 12. julija 1889, da se mala colnija v Seidenbergu pooblašča, cola prosto postopati s predposlanimi ali zaposlanimi potnimi sivarimi. 121. Razpis finančnega ministerstva od 22. julija 1889, o uradnem zavarovanji lesenih žgalnih kotlov in rektifikatorjev. 122. Ukaz ministerstva notranjih stvari dogovorno z ministerstvi za trgovino, poljedelstvo in deželno bran od 25. julija 1889, s katerim se, deloma preminajoč ukaz od 16. oktobra 1876 (Drž. zak. št. 128), ukrepajo naredbe za večjo varnost v prevoznem obratu. — Kos XLVI. Izdan in razposlan dne 13. avgusta 1889. 123. Razglas finančnega ministerstva od 18. julija 1889, da se c. kr. mala colnija I. razreda v Broumovu pooblašča za vhodno zacolovanje strojev tarifnih številke 284 a) in b) in pa 284

bis. 124. Ukaz ministra za bogočastje in uk od 1. avgusta 1889, o ugodnostih, ki se naj podelujejo studujočim na akademiji obrazovalnih umetnosti na Dunaji, kateri odslužujejo prezentno službo za enoletne dobrovoljce. 125. Ukaz ministra za bogočastje in uk od 2. avgusta 1880, o dokazilih, da se je odslužila prezentna služba, katera naj studujoči visokih šol, prinašajo z ozirom na § 25. zakona od 11. aprila 1889 (drž. zak. št. 41). 126. Ukaz trgovinskega ministerstva od 4. avgusta 1889, o povračilih, ki gredo državnim uradnikom, če se uporabljajo za veščake pri razvojitvah za železnične namene. — Kos XLVII. Izdan in razposlan dne 14. avgusta 1889. 127. Zakon od 28. julija 1889, o uredbi razmerij rudarskih skladnic, katere so se ustanovile ali se naj še ustanove po občem rudarskem zakonu. — Kos XLVIII. Izdan in razposlan dne 20. avgusta 1889. 128. Razglas finančnega ministerstva od 10. avgusta 1889, da se je mala colnija II. razreda v Kunštatu (na Češkem) spremenila v podružnico male colnije II. razreda v Bartošvicah. 129. Ukaz ministerstev za finance in trgovino od 15. avgusta 1889, da naj se v uradnem abecednem blagovnem spisku k obči colni tarifi za avstrijsko-ogerski colni okoliš spremeni opomnja pri iskalnici „vijaški klinci in vijaške matice“. 130. Razpis finančnega ministerstva od 15. avgusta 1889, o premembi nekaterih določil, kako je sè splošno denaturovalno tvarino denaturovati žganje, namenjeno v davščine prosto uporabo. — Kos XLIX. Izdan in razposlan dne 29. avgusta 1889. 131. Dogovor od 12. novembra 1888, med Avstro-Ogrskim in Luksemburškim o dovoljevanji ubožne pravice. 132. Ukaz pravosodnega ministerstva od 17. avgusta 1889, o ustanovi drugega mestno-delegovanega okrajnega sodišča za okraj Notranje mesto na Dunaji. — Kos L. Izdan in razposlan dne 29. avgusta 1889. 133. Ukaz pravosodnega ministerstva od 22. avgusta 1889, s katerim se zakon od 1. aprila 1872 (Drž. zak. št. 43), o zvrševanju kazni na svobodi v posamskem zaporu v stanični ječi nove kaznilnice v Mariboru deva v moč in veljavo počenši dne 1. oktobra 1889. 134. Razpis finančnega ministerstva od 22. avgusta 1889, s katerim se znižuje obča prodajna cena bele morske soli pri c. kr. solnem skladišču v Piranu. 135. Razpis finančnega ministerstva od 22. avgusta 1889, da se izpreminjajo, oziroma dopolnjujejo neka določila ša 15. IV. zvršitvenega propisa o cukrarini. 136. Razpis finančnega ministerstva od 26. avgusta 1889, o narejnih dajočih žganjarnah, katere podeljujejo močnate tvarine (krompir, žita, sočivje), izvzemši močnati skrob. 137. Razpis finančnega ministerstva od 26. avgusta 1889, o nekih naredbah pri rabi priglednega mérnika v žganjarnah.

Drobne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1890.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Na društvenem shodu dne 2. t. m. bil je na dnevnem redu razgovor o 4. in 5. pravnem vprašanji, zastavljenem v zadnji številki našega lista. Glede odgovora na 4. vprašanje je zastopal dr. Kavčič mnenje, katero priobčuje z njegovimi razlogi današnji „Slov. Pravniki“. Temu mnenju so pritrdili skoro vsi navzočni društveniki. Dež. sod. svetnik Vencajz je pa zastopal to mnenje, da je prošnjo za vknjižbo zastavne pravice uslišati, prošnjo za odpis pa odbiti, in obrazložbo njegovo priobčimo prihodnjič. Odgovor na 5. vprašanje je bil soglasno takšen, kakeršnega podajemo danes na svojem mestu z obrazložbo dra. Kavčiča. Diskusija je bila poučna ter živahna, in želja se je izrazila, da bi bilo kaj takega večkrat na društvenih shodih. Tudi je želja umestna, da bi društveniki ali drugi slovenski pravniki z dopisi v društvenem listu zastopali svoje mnenje, oziroma dodajali novih razlogov.

— (O pravni terminologiji.) Kakor nas, je tudi hrvatskih pravnikov skrb, da vzgojijo in popolnijo narodni jezik za točno pravniško rabo. V tem pogledu je važen predlog g. prof. dra. Fr. Spevca, ki ga je odobril upravni odbor pravniškega društva v Zagrebu dne 1. marcija t. l. in ki, jednat, tako-le slóve na slovenskem jeziku: Slavni odbor! Če je našemu pravniškemu društvu negovati pravno znanost, storiti mu je to seveda poglavitno za naše odnošaje in v našem jeziku. Zna pa vsakdor, s kolikimi jezikovnimi težavami se je boriti v nas pravniku, da dobro izrazi to ali ono misel, ta ali oni pravni pojem. Pravni znanosti prigovarja se tudi drugod, a ne samo v nas, da govori z jezikom nerazumljivim. Ako oni, ki tako prigovarjajo, mislijo, da je moči bodi v kateri znanosti koli izražati se tako, da je ona prosto vsakomur razumljiva, da je more brez muke pojmiti obični t. zv. zdravi razum, onda se oni močno varajo. Pravna znanost operuje s pojmi, kojih se je učiti poznavati; kedor jih ne pozna, zanj je seveda njena nauka nerazumljiva. Pri pravni znanosti je v tem pogledu istotako, kakor pri vsakateri drugi znanosti; znanje prava je dosepati prav tako, kakor tudi vsako drugo znanje. Kedor si ga hoče pridobiti, ta se mora naravno naučiti najpreje njegovega jezika, ki ni jezik navadnega življenja. Tak mora n. pr. znati, kaj so osebna, kaj li stvarna prava, kakšna je razlika med dolžnostjo, spoštovati tujo lastnino in dolžnostjo, plačati svojega upnika. Pravna znanost bode zategadelj imela, kakor tudi vsaka druga, vedno svoj jezik. Komu ni znano, kako pravnik čestokrat mora nekaj reči tako, kakor reče, ako bi to tudi ne bilo jezikovno korektno, ali samo tako izrazil se je pravniški! Ta jezik mora si pravna znanost v nas po velikem delu šele stvoriti. Koliko je pojmov, ki zarje nimamo nikakega izraza, a vendar ga trebamo. Velike bi si zategadelj steklo pravničko društvo zasluge, ako začne stvarjati in

čistiti ta jezik. Zatorej predlagam jaz, da naj ta odbor nekaj stori v tem pogledu, da prevzame inicijativo. Lahko bi bilo delati tako, da vsak član odbora ali kedo drugi član društva prijavi odboru pojem, ki bi zanj trebali izraza, ali pa izraz, o kojem se dvoji, je li dober. Odbor bi onda, če vidi, da je potrebno, privedel stvar pred skupščino, kjer bi bila o tem diskusija, šestokrat tudi na drobna razprava, da se razloži, kaj ima reči dotični izraz. Delujoči tako delali bi po priliki, kakor so delali Rimljani, ko so razpravljali „de verborum significatione“. Uspeh posvetovanja bi se priobčil v „Mjesečniku“, kjer bi tudi oni, ki niso bili v skupščini, mogli priobčevati svoje opazke, a lahko bi stopili v zvezo tudi s filozofi. Takisto bi potem bilo moči ustanoviti izraz, katerega nam treba in katerega bi tudi veljalo občno rabiti.“ — *Fiat applicatio!*

— (Právnická Jednota v Pragi) imela je dne 30. januarija svojo letošnjo glavno skupščino. Iz poročila zvemo, da je koncem 1889. leta društvo imelo 320 članov; 9 jih je bilo ustanovnikov, a ostali so podporniki. Letnih dohodkov je bilo 2862 gld. 73 kr., a razhodkov 2085 gld. 39 kr. Suficit 777 gld. 74 kr. se prišteje društveni gotovini, ki je znašala koncem prošlega leta 5792 gld. 04½ kr.; vrednost knjig, po društvu izdanih računa se na 6242 gld. 97 kr., tako da je vse imovine 12.035 gld. 01½ kr. „Právnická Jednota“ izdala je lepo vrsto knjig; nekatere obsegajo gradivo za zgodovino češkega prava, a druge so naučne knjige za slušatelje prava na vsenčiliščih, tako n pr. Justinianove „Institucije“, Arndtstove „Pandekte“, Rittnerjevo „cerkveno pravo“ i. t. d. V načelnitvo društveno so za to leto izbrani profesor dr. Anton Randa kot načelnik; odvetnik dr. Ljudevit vitez Aull in višjesodni svetnik Karel Dreszler kot načelnikova namestnika, dr. Ljudevit Vanček, perovodja dež. odbora, in dr. Ferd. Pantůček, avskultant, kot tajnika. — Letos praznuje to društvo svojo petindvajsetletnico z društvenim časopisom „Právnikom“ vred. Odbor bode skrbel, da se ta jubilej dostojno proslavi in v ta namen se sestavlja tudi generalni „Indeks“ društvenega organa „Pravnika“.

— (Slušateljev na pravo- in državoslovnih fakultetah) je bilo po uradnem izkazu vpisanih v zimskem poluletju leta 1889/90, in sicer na Dunaji: 1307 rednih (prošlo leto 1888/89 jih je bilo 1434); v Pragi: na češki fakulteti 733 (prošlo leto 899), na nemški 416 (lani 437); v Inomostu: 172 (lani 218); v Gradci: 414 rednih (lani 435); v Lvovu: 564 (prošlo leto 632); v Krakovu: 450 rednih (lani 459); v Černovicah: 150 (lani 146). Na vseh pravnških fakultetah je torej bilo vpisanih 4206 red. slušateljev, a prošlo leto jih je bilo 4660, torej 454 manj, manj zategadelj, ker je stopil v življenje novi vojaški zakon, pod katerim jednoletni prostovoljci niso vpisani kot redni slušatelji.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravništvo pa na Križevniškem trgu št. 7.